

Vergaderjaar 2015–2016

29 279

Rechtsstaat en Rechtsorde

Nr. 319

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN
KONINKRIJKSRELATIES**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 april 2016

Bij brief van 16 december 2015¹ heb ik u geïnformeerd dat ik in het kader van de uitvoering van de motie Van Dam het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) gevraagd heb naar een onderzoeksrapport over gedeelde waarden in de Nederlandse samenleving. Met deze tussenbrief bied ik u het rapport «Gedeelde waarden en een weerbare democratie» van het SCP aan². Het SCP-rapport is een eerste stap om te komen tot een kabinetsreactie op de motie Van Dam³. In deze brief informeer ik u over de verdere vervolgstappen die ik neem om te komen tot de kabinetsreactie. Samen met de Minister van SZW stuur ik de kabinetsreactie voor de zomer aan uw Kamer.

Ik ben het SCP zeer erkentelijk voor dit rapport. Het SCP is in staat gebleken om in korte tijd een omvangrijke en complexe opdracht tot een handzaam en goed leesbaar rapport te vormen. Het is zeer geschikt om op voort te bouwen bij de vervolgstappen die ik zet ter uitvoering van de motie Van Dam. Het SCP geeft een krachtig signaal om niet achterover te leunen; de discussie over waarden is nooit af. De conclusies van het rapport zal ik gebruiken als input voor de vervolgstappen. Een inhoudelijke reactie op het rapport geef ik in de kabinetsreactie voor de zomer.

Een aantal conclusies van het SCP is wat mij betreft belangrijk om uit te lichten:

1. Het SCP stelt dat er in Nederland consensus bestaat over in ieder geval één ding: «Democratie is een goede zaak».

¹ Kamerstuk 29 279, nr. 291.

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

³ De motie Van Dam verzoekt de regering, uit te werken hoe op verschillende beleidsterreinen het uit- en overdragen van die gedeelde waarden en het versterken van de onderlinge verbondenheid in de samenleving in het beleid kunnen worden opgenomen of versterkt. Kamerstuk 29 279, nr. 259.

2. Nederlanders zien ook het belang van gedeelde waarden in, zo meldt het SCP. «Gedeelde waarden en overeenstemming over gedragsregels die volgen uit gedeelde waarden zijn wat burgers betreft nodig om «prettig samen te leven in de openbare ruimte».»⁴
3. Tegelijkertijd stelt het SCP dat voor een weerbare democratie meer nodig is dan een meerderheid van democratisch gezinde individuen: «Het lijkt verstandiger om meer in te zetten op de versterking van democratische praktijken die uitnodigen tot waarden delen en overeenstemming zoeken over zaken van gemeenschappelijk belang».

Actuele ontwikkelingen maken het gesprek over waarden relevant en zijn een belangrijke drijfveer om na te denken over gemeenschappelijke waarden en het onderhoud daarvan. De continue versterking van de democratische praktijk en van de gemeenschappelijkheid van waarden in de samenleving zijn voor mij van groot belang. In lijn met het SCP om meer in te zetten op de versterking van democratische praktijken, zet het kabinet voorafgaand aan de kabinetsreactie in op het voeren van het gesprek over waarden. Ook het onderling beraad in de maatschappij op waarden is een belangrijke waarde in zichzelf. Het kabinet heeft daarvoor de volgende trajecten opgestart:

- **Panelgesprekken:** Aan ProDemos heb ik gevraagd om in het kader van de uitvoering van de motie Van Dam (Kamerstuk 29 279, nr. 259) een aantal activiteiten te ontplooien. Zij organiseren in april en mei verspreid door het land zeven gesprekken met diverse groepen burgers over het thema «gedeelde waarden». Doel van de panelgesprekken is het ophalen van opvattingen over thema's als botsende grondrechten, vrijheid, gelijkwaardigheid, verbondenheid en solidariteit. Het SCP-rapport wordt daarbij gebruikt als input voor deze gesprekken.
- **Symposium:** ProDemos, in samenwerking met het Montesquieu Instituut en het SCP, is verzocht om een symposium te organiseren met wetenschappers, bestuurders en beleidsmakers. Het doel van het symposium is antwoord te vinden op de vraag hoe vanuit de overheid kan worden bevorderd dat de waarden van de democratische rechtsstaat tot versterking van de samenleving leiden, juist in situaties waarin deze waarden spanning opleveren.
- **Pilot «First time voters»:** Bij de komende landelijke verkiezingen voor de Tweede Kamer zal ik speciale aandacht geven aan jongeren vanaf 18 jaar die voor het eerst mogen stemmen.
- **Burgerconferentie:** Met het faciliteren van een burgerconferentie voor circa 300 burgers voor het einde van het parlementaire jaar investeer ik in de versterking van het eigenaarschap van democratie en bevorder ik kennis over en ervaring met democratische principes. De conclusies van het SCP-rapport zijn belangrijke input voor het gesprek tijdens de burgerconferentie.

Tot slot

In de kabinetsreactie, die volgt voor de zomer, zal het kabinet uitgebreider ingaan op de uitkomsten van het SCP-rapport en deze betrekken bij de uitkomsten van de opgestarte trajecten.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.H.A. Plasterk

---

⁴ Op basis van het onderzoek door Veldkamp (2009) Bouwstenen van burgerschap.